

sub accidentibus panis aut vini. Sic expoundeda est hæc locutio: Panis et vinum post consecrationem sunt verum corpus et sanguis Christi, quæ habetur in cap. Ego Bereng., de Consecr., dist. 2; et apud Damasc., lib. 4 de Fide, cap. 14: *Quomodo potest, qui panis est, corpus esse Christi? Consecratione.* Et illa: *Panis fit corpus, et vinum sanguis, consecratione;* et similes reperiuntur apud Innocentium, lib. 4 de hoc mysterio, cap. 6, et apud alios Patres supra citatos. Ratio ergo prioris partis hujus regulæ est, quia præter accidentia nulla res individua manet communis utriusque termino; ipsa autem accidentia in recto et proprie de nullo terminorum prædicantur; non enim quantitas dici potest esse id, quod erat panis; ergo illæ locutiones non possunt esse veræ, si subjectum earum supponat pro re aliqua singulari communi utriusque termino. Et hinc facile patet altera pars regulæ, quia termini hujus conversionis inter se convenient in ratione contenti sub his speciebus; ergo, ut locutio illa sit vera, oportet, ut subjectum præcise supponat pro contento; et hoc modo sunt veræ, quamvis non admodum proprie, quia illud subjectum in rigore priorem modum supponendi indicat; usurpatur tamen ad indicandam proprietatem veræ conversionis, scilicet, quod in ea maneat aliiquid commune utriusque termino, quæ prædicto modo in hac conversione salvatur, ut in superioribus explicatum est; et tota ex doctrina in his regulis contenta, facilis est, et communis Theologorum in 4, dist. 14, ubi etiam videri potest D. Thom., q. 4, art. 4; et Bonav., art. 4, quæst. 6; Scotus, quæst. 3; Albert., art. 6; Alens., 4 part., quæst. 39, memb. 2 et 3; Gabr., lect. 49; Soto, dist. 9, quæst. 2, art. 8.

SECTIO X.

Utrum quodlibet possit converti in quodlibet.

4. Hactenus explicuimus mysterium Eucharistiae; nunc ad complementum doctrinæ generaliter dicendum est, an possit hæc conversio alio modo fieri; et in universum, an possit quælibet res in aliam converti. Theologi enim absolute et sine distinctione affirmant; indicat D. Thom. hic, art. 4, ad 3, dicens, Deum propter infinitam virtutem, quam habet supra omne ens, posse totum ens in aliud totum convertere, hoc ipso, quod in ratione entis conveniunt. Quæ ratio inter quælibet entia

procedit. Sentit ergo D. Thom. divina virtute posse quodlibet converti in quodlibet, et ita exponit, et late defendit Cajet. ibi, et Soto, dist. 9, quæst. 2, art. 4, in fine; tenet Scotus, dist. 11, quæst. 4, art. 2, quæst. 2, in princ., et Quodlib., quæst. 10. Idem sentit Richard., dist. 10, art. 3, quæst. 4; Paludan., dist. 11, quæst. 3, num. 3; Capreol., art. 3, ad 4 Durand. contra 2 conclus.; Major, quæst. 4, art. 3; Guil. Rub., quæst. 4, art. 3; Gabr., quæst. 2, et lect. 40 in can. Quam sententiam debere esse fidelibus indubitatam, lib. 3 de Euchar., cap. 13, dicit Bellarm. Sed non existimo posse quæstionem hanc ita generatim sumptam commode definiri, et explicari.

2. Ut ergo res tota intelligatur, distinguenda sunt varia genera rerum, et conversionum; sunt enim in rebus substantiæ, et accidentia; et inter substantias quædam sunt compositæ ex materia et forma; aliae simplices et integræ, ut Angeli; et partiales, ut materia et forma. Accidentia vero considerari possunt, vel per se, ut sunt quædam entia simplicia, et completa, vel ut cum subjecto unum aliquid componunt. Rursus conversio una est formalis, quæ fit per successionem diversarum formarum in eodem subjecto; altera intelligi potest materialis, ut si unum compositum convertatur in aliud ex parte materiae, seu subjecti, manente eadem forma; altera esse potest totalis ex parte utriusque extremi, quæ intelligi potest, vel inter simplicia entia integra inter se, vel inter ens simplex, et compositum substantiale, vel etiam accidentale. Altera denique conversio esse potest totalis ex parte tantum alterius extremi, ut si tota aliqua substantia convertatur in materiam, vel formam alterius; et in his omnibus potest esse magna varietas, materialis potius, quam formalis.

3. Dico ergo primo: conversio formalis vel materialis proprie esse non potest inter res simplices, neque inter rem simplicem et compositam. Probatur ex definitione conversionis formalis; est enim illa, quæ fit inter duas res ratione formarum, manente eodem subjecto, vel materia communi utriusque; ergo hæc conversio essentialiter postulat in utroque extenso compositionem ex materia seu subjecto, et forma, proportionatam conversioni. Confirmatur, quia si uterque terminus sit simplex, per modum integræ substantiæ, aut per modum materiae, non poterit informare subjectum, et ita non poterit esse terminus hujus conversionis; si autem intelligatur esse

res simplex per modum formæ separatae a materia, vel naturaliter, ut est anima rationalis, vel divina virtute, ut si Deus conservaret aliam formam per se existentem, et tunc si illa forma iterum uniatur materiae, excludendo ab illa aliam formam, fit quidem conversio, non inter res simplices, sed inter composita, ad quæ per se primo terminatur actio vel corruptio; ergo nunquam hujusmodi corruptio fieri potest, si alter terminus est omnino simplex. Et hic discursus eadem proportione procedit in conversione, quam materialem vocabimus.

4. *Objectio.* — *Solvitur.* — Sed contra, finamus materiam sine forma, et Angelum illi præsentem seu unitum illi, ut motorem; hoc posito Deus posset convertere illum Angelum in animam rationalem uniendo illam materiae, vel in animam equi; ergo illa esset conversio formalis, et tamen fit ex re simplici in compositam. Respondetur, si talem modum conversionis admittamus, illam non esse propriæ conversionem formalem, sed potius esse transubstantiationem Angeli in animam, cum qua conjungitur simplex productio alterius compositi. Quod quidem recte dicitur, si anima illa sit rationalis, quæ prius natura fit quam uniatur, et distincta actione; at vero in aliis formis materialibus, quæ nec prius nec alia actione fiunt, quam uniantur, non videtur hoc habere locum, cum ex parte termini, ad quem terminatur conversio, tantum sit una actio, que non ad formam, sed ad compositum per se primo terminatur; et ideo videtur tunc illa conversio quasi mixta ex transubstantiatione et conversione formalis. Et fortasse verius est, illam non fore veram et proprie conversionem, ut amplius ex dicendis constabit.

5. Dico secundo: ut fieri possit conversio formalis inter res alias compositas, etiam de potentia Dei absoluta, duas conditions concurrenre necesse est. Prima, ut una forma ita cum alia pugnet aliquo modo, ut ad introductionem unius altera excludatur. Secunda est, ut subjectum sit capax utriusque formæ, saltem capacitatem obedientiali. Probatur primo exemplis; nam licet cœlum constet materia et forma, si tamen illa materia non est capax formæ ignis, aut e contrario, si forma ignis nullo modo potest conferre in illa materia suum effectum formalem, non posset cœlum converti in ignem; et idem est de compositis accidentalibus; nam album ut sic non potest converti in justum aut sapiens, quia subjectum albedinis proprium, non est capax sapientiae, aut justitiae. Et eisdem exemplis declaratur altera conditio. Nam quia albedo nullum ordinem habet cum sapientia aut justitia, non potest compositum ex una talium formarum in compositum ex alia converti. Et similiter, si fingimus, nullam esse formam, aut modum positivum, ex quo sequatur desitio luminis, non poterit lucidum, ut sic, per conversionem in aliud destrui, sed tantum per simplicem corruptionem; ratio vero utriusque partis est, quia hujusmodi conversio per se fit inter composita, quorum unum desinit, et aliud per conversionem fit; ergo, ut locum habeat talis conversio, necesse est, ut possit fieri compositio ex subjecto seu materia, et forma, ad quam introducendam alia expellitur; ergo ad hanc conversionem necessario supponendum est subjectum, quod unam formam amittat, et sit capax alterius; concurrentibus autem his duabus conditionibus, fieri potest hæc conversio inter quacumque res, cum neque in subjecto, neque in terminis sit repugnantia.

6. Dico tertio: ut conversio materialis seu ex parte subjecti fieri possit, duæ etiam conditiones necessariae sunt. Prima est, ut fiat inter composita ex subjecto et forma realiter distincta. Altera est, ut forma, sub qua fit conversio, apta sit afficere subjectum utrumque, et consequenter, ut utrumque subjectum sit capax talis formæ. Ratio vero primæ conditionis est, quia si forma non sit res distincta, sed tantum modus, non poterit conservato tali modo seu forma destrui subjectum, quia essentialis ratio illius entitatis est ipsa ratio subjecti, et ideo non potest conservari illa entitas, destruta ratione subjecti; non conservata autem illa entitate, non potest conservari modus ejus, quia per se non habet propriam entitatem, in qua conservetur; et hac ratione non potest istud subjectum converti in aliud sub eadem numero subsistentia, una natura alteri succedente, quia destruta natura non potest conservari subsistentia, quæ tantum est modus ejus; et eadem ratione non potest hic globus converti in aliud, successilibus sibi quantitatibus sub eadem numero figura. Ratio vero alterius conditionis est eadem, quæ præcedentis conclusionis, quia etiam terminus istius conversionis est compositum ex forma manente, et subjecto alii succedente; ergo necesse est, ut forma possit uniri utriusque subjecto, et consequenter, ut utrumque subjectum sit capax formæ, quia, sine

unione inter ipsa, non fiet compositum; si autem forma non sit apta ad informandum subiectum, vel hoc non sit capax ejus, non poterit inter ea formalis unio intercedere; suppono enim ex tractatis disputat. 47, non posse intervenire aliud genus unionis; et ex dictis hac disput., sect. 4, sumo, solam unionem effectivam nihil referre ad terminum hujus conversionis, tum quia non facit veram conversionem; tum etiam quia consistit in actione, quae non potest esse terminus actionis; requiritur ergo illa duplex conditio ad hoc genus conversionis; illis vero concurrentibus, poterit fieri a Deo hæc conversio inter quascumque res, quia nulla est repugnantia ex parte alius termini, nec aliunde, ut patebit facile applicando conditions omnes conversionis supra expositas.

7. *Dubium.* — *Responsio.* — Sed quæres, an hæc conversio sit transubstantiatio. Respondeo primo: si sit conversio ex parte solius materiæ, quia, v. gr., sub eadem forma una materia alteri succedit, et ita ex uno composite fit aliud, illa non erit transubstantiatio, quia non erit conversio totius substantiæ; si vero sit commutatio totius substantiæ in totam substantiam sub eisdem accidentibus, distinctione opus est, quia variis modis potest hoc accidere. Primo, per solam adductionem totius substantiæ, et quasi localem expulsione alterius. Secundo, per unius adductionem, et desitionem alterius substantiam. Tertio, e contrario per productionem unius, et solam localem expulsionem alterius; et hos tres modos existimo non sufficere ad transubstantiationem, ut supra dixi. Quarto, intelligi potest hoc fieri per substantiam, totamque desitionem unius substantiæ, et effectiōnem alterius, et hæc erit vera transubstantiatio, sive cum illa actione conjungatur actio uniens ipsam substantiam cum accidentibus, sive non; utroque enim modo fieri potest, et neuter transubstantiationi repugnat.

8. Solum est advertendum, hujusmodi conversionem totius substantiæ non esse proprie conversionem materialem, de qua nunc loquimur, quia conversio materialis propriæ dicta est, quæ per se primo fit in compositum ex parte tantum materiæ, quatenus est pars illius compositi; in supradicta vero conversione totali per se primo fit tota substantia; unio vero, vel compositio illius cum accidentibus, est accidentialis, et extrinseca, sive consequatur, sive non.

9. *Quarta conclusio.* — Dico ergo quarto:

quælibet res existens sub accidentibus realiter a se distinctis, si ab illis in suo esse pendeat, potest converti in aliam, quæ loco illius sub eisdem accidentibus constitutur ac fiat. Hæc conclusio imprimis probatur exemplo praesentis mysterii, quia nulla major repugnantia in qualibet alia re ostendi potest, sive substantias materiales inter se comparemus, sive spirituales inter se, sive materialem et spiritualem, sive spiritualem et materialē, quod omnium difficillimum est. Explico breviter singula: primum enim membrum de substantiis materialibus facile est, quia est prorsus eadem ratio in omnibus aliis, quæ in pane et vino, et corpore ac sanguine Christi. Unde obiter colligo eadem proportione posse unam quantitatem converti in aliam divina virtute, v. gr., sub eadem albedine, ut ex eisdem principiis constat.

10. Secundum membrum est difficilius, quia substantiæ spirituales vix habent accidentia, quæ ab illis possint separari; nihilominus tamen, ponendo, intellectum et voluntatem distinguere ipsa a substantia Angeli, probabile fit, posse ab illa separari, et consequenter posse aliam substantiam spiritualem sub illis accidentibus constitui, vel per modum subjecti, vel per intimam præsentiam cum unione aliqua effectiva, simili sacramentali.

11. Tertium membrum facilius est, supposito mysterio Eucharistiae, quia sicut loco substantiæ panis fit sub accidentibus substantia corporis Christi per veram actionem conversivam, ita fieri potest quælibet substantia angelica, quæ realem presentiam, et similem unionem habeat cum illis accidentibus; nulla est enim major repugnantia; nam licet corpus Christi materiale sit, tamen hic fit, et constituitur ad modum rei spiritualis.

12. Quartum membrum propterea difficilimum est, quia non solum pendet ex separatione accidentium spiritualium a substantia spirituali, sed etiam ex eo quod non appareat, quomodo sub accidentibus spiritualibus substantia materialis constitui possit. Nihilominus tamen multi existimant, hanc conversionem spiritus in corpore non implicare apertam contradictionem, quia sub accidentibus angelicis potest etiam constitui substantia materialis, vel per modum subjecti, ut quidam volunt, vel saltem per intimam præsentiam, et aliquem modum unionis effectivæ, quamquam hæc non sit essentialis conversioni, sed eam consequatur. Ex quibus facile patet,

idem judicium esse (sicut in primo membro dixi) de accidentibus, quæ sub aliis a se realiter distinctis existunt. Nam sub illis commutari seu converti possunt. Quæ omnia eodem modo intelligi et applicari possunt ad conversionem, vel accidentium inter se, vel accidentis in substantiam, vel substantiæ in accidentia, dummodo transitus fieri possit sub aliqua re utrique termino communis; est enim eadem ratio, ut facile consideranti patebit.

13. Dico quinto: si aliqua res omnino destruatur, ita ut nihil illius maneat, id est, nec substantia, nec accidens aliquod, non potest proprie in aliam converti. Declaratur, ne forte disputemus de modo loquendi: potest enim Deus aliquam substantiam cum omnibus accidentibus ejus destruere, et loco illius aliam constitutere; de quo nullus potest dubitare; quod vero hoc non sufficiat ad propriam rationem conversionis, sed solum sit ibi annihilationis unius substantiae, et creationis alterius, sintque substantiae sibi succedentes ex voluntate divina, patet ex supradictis, quia nulla alia connexio, vel ordo inventur inter duas illas mutationes, vel quasi mutationes, neque desitio illa sequitur ex vi alterius actionis, ac denique non sibi succedunt illæ duæ res in aliquo tertio, in quo aliquo modo sibi repugnant.

14. *Objectio.* — *Solutio.* — *Replicatio.* — Dices: si in eodem corpore continente Deus omnino mutaret corpus contentum in aliud, illud posset sufficere ad rationem conversionis, etiam si nulla alia res maneret communis utrius termino; ut, v. gr., si Deus in loco unius cœli, v. gr., octavæ sphæræ, produceret aliud corpus celeste, ex natura rei necessaria esset expulsio corporis cœlestis, quod nunc ibi est, et consequenter sequeretur desitio substantialis illius, quia non posset per solam motionem localem discedere, quia non posset penetrare alios cœlos, neque illos dividere, ut transiret; ergo hoc satis esset ad conversionem, quandoquidem ex vi productionis unius, sequitur desitio alterius. Respondeo, introductionem unius corporis in aliquem locum per se et ratione formaliter non sufficere ad conversionem, sed ad translocationem, quia ex vi illius solum sequitur localis mutatio in alio corpore. Quod si fortasse ob alia corpora interjacentia, et impedientia, non possit corpus extra locum suum moveri, non poterit substantialiter destrui ab alio corpore introducto, præsentim si illud, quod antea erat, sit incorruptibile, ita ut neque

dividi, neque communiri possit, sed potius impedi, ne aliud illud introducatur. Unde, si Deus velit aliud corpus ibi creare absque penetratione, oportebit, ut prius saltem natura suspendat influxum, quo conservabat aliud corpus, ut desinat esse, ut cedat alteri corpori ibi creando. Sed contra: quia esto, hæc omnia vera sint, ut revera esse videntur, illud satis erit ad rationem conversionis, quia non est de ratione conversionis, ut ex vi productionis unius termini desinat aliis, sed ut agens, prout potuerit, destruat unum, et faciat aliū, præsentim si ad talem actionem, prout hic et nunc fit, necessaria sit talis desitio.

15. *Solvitur.* — *Altera replica.* — *Responso.* — Respondeo, explicando hoc modo has mutations, et earum conversionem, salvare aliqualiter rationem conversionis; tamen eo modo, quo ibi est conversio, manere sub utroque termino aliquid commune utriusque, quod licet non sit proprie accidens illis inhaerens, est tamen per modum accidentis, quatenus circumdat, et continet utrumque; nam ex hac circumscriptione oritur repugnantia, et consequenter connexio inter inceptionem unius, et desitionem alterius. Sed urgebis: fingamus, illam conversionem non fieri circa aliquod corpus continens, vel circumdans, sed solum in eodem spatio, ut si Deus totum hunc mundum subito transmutaret in aliud constantem alia materia, et aliis corporibus, ac substantiis. Respondeo, illam non fore propriam conversionem, sed annihilationem unius, et creationem alterius, quia solo Dei arbitrio simul conjungerentur; et si viderentur habere aliquod vestigium conversionis, solum est, quatenus aliquo modo concipiuntur illi termini cum habitudine ad idem spatium.

16. Et hinc obiter colligo non posse unam rem in alteram converti, quin res, in quam fit conversio, succedat in præsentia rei conversæ, ita ut ibi fiat præsens, ubi alia erat, quanquam Scotus, d. 10, q. 1, et Durand., dist. 11, contrarium sentiant, dicentes, quando conversio fit in rem præexistentem, potius trahi rem conversam ad locum et conditionem ejus, in quam convertitur. Exemplum ponit Durand. in alimento, quod, ut convertatur in substantiam aliti, trahitur ubi alitum est. Sed non satis perpendunt, et considerarunt; nam Patres omnes, ut magis explicarent præsentiam Christi, usi sunt nomine conversionis; supponentes, si panis convertitur in substantiam Christi, necessa-

rium fore, ut Christus fiat præsens, ubi erat panis. Quod recte etiam docuerunt Scholastici, dist. 14; Richardus, art. 4, quæst. 12, ad 2; Capreolus, ad 5 Scot. contra 5 concl.; Gabr., quæst. 4, art. 2; Major, quæst. 4; Palaclius, disput. 1, concl. 2; Ferrar., 4 cont. Gent., cap. 63; et eodem sensu dixit D. Thom. et docent omnes discipuli ejus, conversionem esse rationem hujus præsentiae, quia est quasi via, ex qua necessario sequitur talis præsentia, ut in superioribus explicatum est. Præterea quod Scotus dicit, posse fieri conversionem panis existentis in terra, in corpus Christi existens in celo, prout ibi est, nulla mutatione in eo facta, nec mente concipi potest, cum nihil omnino resultet in illo termino, nec sit aliqua successio, aut vera habitudo realis inter illas res.

17. *Objectio.* — *Solutio.* — Deinde exemplum, quo utitur Durandus, non est ad rem, vel potius confirmat quod intendimus, quia vivens convertit alimentum in se, non ut præexistens est, sed prout novam partem acquirit, secundum quam revera acquirit partialiem præsentiam ibi, ubi erat materia alimenti, in instanti, in quo fit illa partialis conversio. Ratio denique est, quia conversio proprie, ut supra dictum est, non fit in rem, ut præexistit, sed ut terminat conversionem, et consequenter ut recipit aliquo modo esse per illam; et quoniam conversio debet fieri circa aliud commune utrius termino, in quo sibi repugnant, ideo necesse est, ut respectu illius sibi succedant in reali præsencia. Dices, fieri posse, ut in instanti conversionis, res illa, circa quam fit conversio, in alium locum transferatur; v. gr., si species panis, quæ, dum proferuntur verba, hic sunt, in instanti, quo perficitur consecratio, divina virtute ponantur alibi, tunc nihilominus erit vera conversio, et tamen corpus Christi non succedit ibi, ubi fuit panis. Respondetur primo, illud fieri non posse naturaliter; deinde in eo casu quasi materialiter variari præsentiam; nam formaliter Christus succedit sub eisdem speciebus, sub quibus erat panis, et ita ibi fit præsens, ubi adesset substantia panis, si tunc maneret, et hoc per se pertinet ad rationem conversionis, et ita est intelligendum quod diximus.

18. Ex his dico sexto, quamlibet creaturam posse in aliam converti, non quidem omni genere conversionis, sed uno aut altero, unicuique rei accommodato pro earum diversitate. Hæc assertio constat ex dictis. Solum

potest objici August., lib. 6 super Gen. ad litteram, cap. 9 et 12, et lib. de Immortalitate animi, cap. 45, et Boet., lib. de Duabus naturis, qui negant corpus posse converti in animam, vel in spiritum. Sed hi Patres loquuntur de conversione naturali cuicunque rei, vel certe disputant de eo genere conversionis, in quo ex una substantia fit altera, non solum ut ex termino a quo, sed ut ex subjecto vel parte, quæ maneat in termino conversionis.

19. *Nonnulli contrarium tenuerunt.* — Ultimo addo, omnia haec, quæ de rerum conversionibus diximus, intelligenda esse inter res creatas; nam inter Deum et creaturam nulla potest esse conversio, quia nec Deus potest converti in creaturam, ut est per se evidens, quia non potest mutari, nec desinere esse, ut recte docuit S. Thom. supra, quæst. 2, art. 1, et 4 contra Gent., c. 34; et Waldens., tom. 2 de Sacram., cap. 20; nec creatura potest converti in Deum, ut communior Theologorum sententia docet in 4, dist. 14; Palud., quæst. 3, num. 16; Capr., ad 4 Scoti cont. 3 concl.; Scotus, quæst. 2, et Quodlib. 8, art. 4 et 2; Gabr., quæst. 2, art. 1, et lect. 40 in canon.; Henric., Quodlib. 11, quæst. 4; Sotus, dist. 8, quæst. 2, art. 4; Ledes., quæst. 16, art. 4, dub. 5. Ratio vero est clara ex supra dictis, quia in termino ad quem conversionis, necessario fit aliquis modus mutationis, inceptionis, aut novæ dependentiæ, quia sola denominatio extrinseca non sufficit; illa vero omnia Deo repugnant, ut recte etiam docuit D. Thom. sup., quæst. 2, art. 1, ubi hoc explicuimus. Confirmatur primo: quia Deus non potest succedere substantiæ desinenti esse, ratione novæ præsentiae, quia ante omnem creaturæ mutationem est ubique præsens; nec ratione novi modi existendi ipsius Dei, quia repugnat immutabilitati ejus; nec ratione novæ unionis alterius ad ipsum, quia illa unio non potest esse nisi hypostatica, et tunc non fieret conversio secundum se, sed in assumpta natura; hic autem loquimur de conversione in Deum, secundum propriam entitatem increatam; ut si Deus assumeret naturam, quæ prius existebat in propria persona, posset quodammodo dici persona creata converti in divinam; proprie tamen formalis terminus illius conversionis esset unio illius nature ad personam divinam; nam ex subsistente in se fieret unita, et illa esset quasi conversio formalis, quia in eadem humanitate succederet modus unionis modo substanciæ;

ARTICULUS I.

Utrum totus Christus continueatur sub hoc sacramento (infra, quæst. 79, art. 1, ad 3; et 4, dist. 10, art. 2; et Quodlib. 7, art. 1; et Joan. 6, lect. 6, fin.).

1. *Ad primum sic proceditur. Videtur, quod non totus Christus continueatur sub hoc sacramento. Christus enim incipit esse in hoc sacramento per conversionem panis et vini, sicut dictum est (quæst. 75, art. 4). Sed manifestum est, quod panis et vinum non possunt converti, neque in divinitatem Christi, neque in ejus animam. Cum ergo Christus existat ex tribus substantiis, scilicet, divinitate, anima, et corpore, ut supra habitum est (quæst. 2), videatur, quod totus Christus non sit sub hoc sacramento.*

2. *Præterea, Christus est in hoc sacramento, secundum quod competit refectioni fidelium, quæ in cibo et potu consistit, sicut supra dictum est (quæst. 74, art. 1). Sed Dominus dicit Joan. 6: Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. Ergo solum caro et sanguis Christi continentur in hoc sacramento. Sunt autem multæ aliae partes corporis Christi, puta, nervi, ossa, et alia hujusmodi. Non ergo totus Christus continetur sub hoc sacramento.*

3. *Præterea, corpus majoris quantitatis non potest totum contineri sub minoris quantitatis mensura. Sed mensura panis et vini consecrata est multo minor, quam propria mensura corporis Christi. Non potest ergo esse, quod totus Christus sub hoc sacramento continueatur.*

Sed contra est, quod Ambros. dicit in lib. de Offic.: In illo sacramento Christus est (refertur de Consecr., dist. 2, cap. Ante benedictionem, et cap. In sacramento. Et habetur 1. de His qui mysteriis initiantur, cap. 5).

Respondeo dicendum, quod omnino necesse est confiteri secundum fidem catholicam, quod totus Christus sit in hoc sacramento. Sciendum tamen, quod aliquid Christi est in hoc sacramento duplice. Uno modo, quasi ex vi sacramenti, alio modo ex naturali concomitantia. Ex vi quidem sacramenti est sub speciebus hujus sacramenti id, in quod directe convertitur substantia panis et vini præexistens, prout significatur per verba formæ, quæ sunt effectiva in hoc sacramento, sicut et in ceteris mutationibus, puta cum dicitur, hoc est corpus meum, vel hic est sanguis meus. Ex naturali autem concomitantia est in hoc sacramento illud, quod realiter est conjunctum ei, in quod prædicta conversio terminatur. Si enim aliqua duo sunt realiter conjuncta, ubicumque est

QUÆSTIO LXXVI.

DE MODO QUO CHRISTUS EST IN HOC SACRAMENTO,
IN OCTO ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de modo, quo corpus Christi existit in hoc sacramento.

Et circa hoc queruntur octo.

1. *Utrum totus Christus sit sub hoc sacramento.*

2. *Utrum totus Christus sit sub utraque specie sacramenti.*

3. *Utrum totus Christus sit sub qualibet parte specierum.*

4. *An dimensiones totæ corporis Christi sint in Eucharistia.*

5. *An corpus Christi sit localiter in Eucharistia.*

6. *Utrum corpus Christi moveatur ad motum hostiæ, vel calicis post consecrationem.*

7. *Utrum corpus Christi prout est in hoc sacramento, possit videri ab aliquo oculo, saltem glorificato.*

8. *Utrum verum corpus Christi remaneat in hoc sacramento, quando miraculose apparet sub specie pueri, vel carnis.*